ג: שלשים וששׁ פרק ראשון כריתות

עין משפט נר מצוה

יג א מי׳ פ״ו מהלכות שגגות הל׳ ב וסמ״ג עשין לאוין יד ב מי׳ פ״ח מהל׳ מעילה הל׳ ה:
טו ד מי׳ פ״ג מהלכות ע״ז הל׳ ג ופ״ז מהל׳ שגגות הל׳ ח:

רבינו גרשום

בהו הרבה לארץ יכרת אחת. אלא כרת באחותו אפאי איצטריך ויקסבר ר׳ יצחק אחותו דרשיה דקרא לאו לדרשא אתי אלא אזהרה דקרא הוא ולטעמיה איצטריך אים אשר יקח את אחותו ואחות דסיפא מיבעי ליה לחלק. ואי קשיא אמאי קאמר ר׳ יצחק אחותו דרשיה אזהרה דקרא הוא הא פסיק ליה לרבנן בכרת ולא במלקות. ההוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו. ואמרי לן ר׳ דסי׳ מכות קא מהדר האי אי בעית תיפא ילף ענש מאחרנא עלה דר׳ יצחק דאמר עונשין מן הדין וקאמר אי בעית תיפא אחותו בת אביו ובת אמו ילף ענש מאחרה ולא מן הדין שהרי כתיב אחרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ולילף ענש מאחרה. והכא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי עונשין מאחרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין עונשין מן הדין; אף אנן נמי תנינא. כי׳ אלעזר אמר ר׳ אושעיא דלאיין מחלקין: דמה קטרת לאו בפ״ע דכתיב והקטרת אשר תעשה כמהבנתה לא תעשו והייב עליה בפ״ע כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת; וכי היכא פיהא לא איריא דפשום הכי תנא פשום את הקטרת בפרעני פשום דקא בעי למיתניא פיטומין נבי הדדי א״כ נתנהו איפוך: אי בגברי. קא חשיב דהני ליה כריתות אי עברי להו ליה נבדי מיחייבי כל חד כרת א״כ דל אשה הנבעלת לבהמה מבריחיהו: אי בנשי קא חשיב. דאי עברי להו ליה נשי נבי [הדדי] מיחייבא כל חדא כרת; דל מיניהו הבא על הזכור ועל הבהמה. דהכי לא מיתיקמי אלא בגברי ובצר להו תותי אי אפרת פילה נמי דא ליתא בנשי; הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוין. לאותבי הכי דל אשה הנבעלת ותני הכי בפקוטה והבא זכור עליו הדמא נשכב לזכר; ור׳ שמעאל הוא דאמר חייב שתים דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן. הוא מיקרבי מגוף כתבי ומוקמי לה כר׳ עקיבא דלא בעי מעשה אלא רישא נמי ר׳ עקיבא היא דר׳ עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והבא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א״כ בגרא להו חדא; הכי תימא כולה מתניתין ר׳ עקיבא ובריישא בהבא על הזכור סבר לה ר׳ עקיבא כר׳ ישמעאל דחייב שתים. ומן לא ידיה קדש הייגו שלא יהא נשכב בזונה; ולר׳ עקיבא. דפסיק ליה מהך [קראן] אינו חייב אלא אחת: אלבא לא סבר לה כר׳ ישמעאל אלא רישא וסיפא ר׳ ישמעאל ובמגוף סבר לה כר׳ עקיבא דלא בעי מעשה אע״ג דכתיב בפשוטה ועשה אחת; אי הכי, לר׳ ישמעאל דמחייב ב׳ ליתני נמי והבא בהמה עליו ישפיה חדא; האמר אבוי כר׳ הייגו תיוהגא. וכי כתיב לא יהיה קדש בגברי כתיב. דלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה. והאי דקא כבי הבא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר ערוות הייגו שעמא דבשאר ערוות סגיא לתחריהו בחדא אזהרה שהרי הנשכב נהנה כשוכב הבא על הזכר הנשכב אינו נהנה; ר׳ אלעזר משפיה דרבא אמר. לעולם בגברי קא חשיב ולא צריך לאוקי אשה הנבעלת דתנא תנא ל״ג חטאת ותנא ג׳ כריתות ל״ל הכי חטאת ומנאי דתנא כריתות בלא חטאת מרקמי סיפא סמא ומילה ל״ל בהו חטאת דהני מצות קום עשה נינהו; הקשה כל התורה לע״ז. מיקים דכי דבר ה׳ בזה הייגו שבזה על דבור ראשון לא יהיה. ותנא נמי כרת בראשה הנרבעת לסיומא דכיון דליתה בגברי לית בה חטאת; והנך אחריני דתנו לא תעשה ואיתנהו בגברי את בהו כרת וחטאת; המחלל את השבת. קא חשיב ליה בכרת אחת. אמרי והא שבת יש בי ל״ש כריתות לאבות מלאכות שלו: אמר ר׳ יוחנן תנא דידן קא חשיב למחלל שבת בחד כרת קא מירי בשגגת שבת וחודן מלאכה בהדיא הנה שהיא אחת בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת הייגו שגגת שבת וחודן מלאכה שאינו יודע שהוא שבת אבל יודע שמלאכה אלו אסורי בשבת וכיון דעשאן בזדון בדיעבד אין בהן קרבן אלא על שגגת שבת בלבד. ואמאי מוקים המחלל את השבת דבשגגת שבת וחודן מלאכה מיירי דאינו חייב אלא אחת וניתני בזדון שבת ושגגת מלאכה דליחייבה ל״ש כו׳; תנא. דמתניתא שגגת שבת וחודן מלאכה ופרשא לה לחייבו לאשמועינן דכולהו חד חטאת מיהא לא מיפטר ש״א משום הכי עדיפא ליה לאשמועינן דחד שבת ושגגת מלאכה דאם הוזיר נמי במלאכה פטור לגמרי מחטאת; וכן אחר מעשה נמי. דעבור עבודת כוכבים דקתני בכתתי דלא מיחייבי אלא חדא מישום דבשגגת עבודת כוכבים הוא דלא מיחייבי מידי; דהרי לבי לשמים. דהא סבור בית הכנסת הוא דלא מיחייבי מידי; ואלא דחזא אנדרטא צלם שאינו עשוי לשם עבודת כוכבים ודמיך ליה מאי שגגת איכא הכא כיון שאינו עבודת כוכבים בהכי תליא מילתא אי דקבליה מודי הוא ואי לא קבליה לאו מודי עביד ולא מיחייב; אלא כגון דשגג בעבודת כוכבים

ג) נתנה ל״ל ונתנו ל״ל דכי נמי שגג גם ממלאכות מ״מ מחמת מיתה לא מיפטרי לאפוקי הכי.

אלא כאומר מותר. לעבוד עבודת כוכבים דהיינו שגגת עבודת כוכבים ושגגת עבודות: **דעד כאן לא בעא מיניה רבא מר״ג.** העלם זה וזה בידו: **מה פלוגתא דר׳ יוחנן וריש לקיש.** כאלו הן הנסקלין בד׳ (ו) מיתות (סנהדרין דף סב.) דשמעינן (ז) דתרוייהו דאין מיירין עליהן אלא אחת ואילו אלו אחד נאמרו הלכך אין מילוק מעשות ביניהן דהכי נמי אלא חד מיירינהו ואינון בהעלם אחד מן האותות וקמיבעי לן לר׳ מיתות מחלקות לחטאות ואינון בהעלם אחד מייב שמים לר׳ לא: **הא פלוגתא דר׳ יוחנן וריש לקיש.** כאלו הן הנסקלין בד׳ (ח) מיתות (סנהדרין דף סב.) דשמעינן (ט) דתרוייהו דאין מיירין עליהן אלא אחת ואילו אלו אחד נאמרו הלכך אין מילוק מעשות ביניהן דהכי נמי אלא חד מיירינהו ואינון בהעלם אחד מן האותות וקמיבעי לן לר׳ מיתות מחלקות לחטאות ואינון בהעלם אחד מייב שמים לר׳ לא: **מה פלוגתא דר׳ יוחנן וריש לקיש.** כאלו הן הנסקלין בד׳ (י) מיתות (סנהדרין דף סב.) דשמעינן (יא) דתרוייהו דאין מיירין עליהן אלא אחת ואילו אלו אחד נאמרו הלכך אין מילוק מעשות ביניהן דהכי נמי אלא חד מיירינהו ואינון בהעלם אחד מן האותות וקמיבעי לן לר׳ מיתות מחלקות לחטאות ואינון בהעלם אחד מייב שמים לר׳ לא: **מה פלוגתא דר׳ יוחנן וריש לקיש.** כאלו הן הנסקלין בד׳ (יב) מיתות (סנהדרין דף סב.) דשמעינן (יג) דתרוייהו דאין מיירין עליהן אלא אחת ואילו אלו אחד נאמרו הלכך אין מילוק מעשות ביניהן דהכי נמי אלא חד מיירינהו ואינון בהעלם אחד מן האותות וקמיבעי לן לר׳ מיתות מחלקות לחטאות ואינון בהעלם אחד מייב שמים לר׳ לא: **רב אסי אמר משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים** (יד) **דידע דאסירא** (טו) **עבודת כוכבים והני עבודת כוכבים לא ידע דאסירן ואי בעית אימא אפי׳ תימא בגדול כגון דקא טעי בהדין קרא** (יז) **לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו׳ סבר כי אסירא השתחואה לעבודה זרה דכסף וזהב אבל דמיני אחריני שריא דהיינו שגגת עבודת כוכבים** (יח) **וזדון עבודות רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי** (יט) **אמר תנא שם שבת** (כ) **ושם עבודת כוכבים קתני ממאי מדקתני** (כא) **הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה אמרי דכתיבן קתני דלא כתיבן לא קתני והאיכא** (כב) **בת** (כג) **אשתו ובת** (כד) **(בתה) [בתו] ובת בנה דכתיבא ולא קתני אלא שם אשה ובתה קתני ה״נ שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני** (כה) **רב אחא בריה דרב איקא רמי דיליה אדיליה מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת קתני ושם עבודת כוכבים קתני והאיתמר המעלה** (כו)**אברי פנים בחוץ חייב אברי חוץ בחוץ חייב וקשיא ליה** (כז)**לרב ביבי בר אביי אי הכי הא דתנן שלשים וששׁ כריתות בתורה תלתין ושבע ניהו דאיכא** (כח) **המעלה והמעלה מאי קשיא ליה נישני שם העלאה קתני מי דמי** (כט) **שבת** (ל)**ועבודת כוכבים תנא יתהון** (לא)**אבינביהון גבי כריתות דאיריא משני שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני גבי העלאה מי תנא יתהון** (לב) **בינביהון דשני הכי בעא מיניה ר׳ ירמיה מר׳ זירא ב׳ כריתות ולאו אחד מהו א״ל שוחט והעלה קאמרת הני שני לאוין ניהו אי למאן דגמר מגז״ש** (לג)**נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה מה להלן לא ענש אלא א״כ הזהיר אף כאן לא ענש אא״כ הזהיר** (לד) **למאן דמייתי לה בהיקש אמר קרא** (לה)**שם תעלה ושם תעשה** (לו)**מקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אא״כ הזהיר אף שחיטה לא ענש אא״כ הזהיר דלמא ב׳ מיתות ולאו אחד קאמרת** (לז) **מה היא אוב וידעוני א״ל דהא פלוגתא דר׳ יוחנן ור״ל** (לח)**דתנו גבי** (לט)**(סנהדרין) [הנסקלין] בעל אוב וידעוני וקשיא לן** (מ) **ומ״ש גבי סקילות תני ידעוני וגבי כריתות לא תני ידעוני א״ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב קסבר הואיל ופתח הכתוב בבעל אוב ור״ל אמר הואיל ואין בו מעשה ור״ל מאי טעמא לא אמר כר׳ יוחנן א״ר פפא דהא חלוקין הן במיתות ור׳ יוחנן אמר לך חלוקה דלאו הוי חלוקה חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה ור׳ יוחנן מ״ט לא אמר כר״ל קסבר מאן תנא כריתות ר״ע היא דאמר לא בעינן** (מא) **מעשה ור״ל נהי דר״ע לא בעי מעשה רבה מעשה זוטא בעי בעל אוב** (מב) **מאי מעשה אית ביה הקשת זרועותיו הוי מעשה מנדף** (מג) **מאי מעשה אית ביה עקימת שפתיו הוי מעשה קס״ד** (מד) **הקשת זרועותיו הוי מעשה זוטא אפי׳ לרבנן** (מה)**מיתיבי** (מו) **בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה וקשיא לן השתחואה ליתי בה מעשה ואמר ר״ל הא מני ר״ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור׳ יוחנן אמר אפי׳ תימא רבנן כפיפת קומתו הוי מעשה מכלל דסבירא ליה לר״ל אליבא דרבנן כפיפת קומתו** (מז) **לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו הוי מעשה ואלא** (מח) **כי קאמר ר״ל הקשת זרועותיו הוי מעשה** (מט) **זוטא אליבא דר״ע אבל לרבנן לא הוי מעשה א״ה אמאי תני יצא מנדף שאין בו מעשה ניתני יצא מנדף ובעל אוב** (נ)**חדא מתרתי קתני קתני ליתני בעל אוב ולא ליתני מנדף מנדף איצטריך ליה סד״א** (נא) **הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן אימא** (נב) **מודה ליה לרבי עקיבא קמ״ל דלא עולא אמר בעל אוב דקתני במקטר לשד מתקיף לה** (נג) **רבא א״כ היינו עובד עבודת כוכבים אלא אמר רבא מקטר לשד ע״מ לחברו א״ל אביי א״כ היינו חובר חבר א״ל התורה אמרה חובר חבר כגון זה בסקילה ואלא חובר חבר דבלאו** (נד)**הדין הוא א״ל בדתניא** (נה)**וחובר חבר אחד חובר גדול ואחד חובר קטן ואפי׳ חובר לנחשים ועקרבים חייב אמר אביי** (נו)**האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא אסור ואי קאתו בתריה שרי לר׳ יוחנן דאמר כפיפת קומתו** (נז) **הוי מעשה עקימת שפתיו**

תוספות דלמא שתי כריתות וכו׳. יומתו נו׳ ממיתה נם אבל מדמיתו יומתו לשון רבים לא משמע מילוק דכעריות נמי כתיב ונכרתו לשון רבים ומפיקי הכי מלעיל קבל לתלן: **הואיל** יאין בה מעשה. מימה דלעיל אמר תנא ג׳ כריתות לעבודת כוכבים דלמא אע״ג דלית כה חיוב מיתה ה״נ דלמא כה חיוב מיתה ל״ל מיעבד דכרת מיהא מיתיב: **ואי אתי בתריה שרי.** מימה ה״מ לר׳ יוחנן דאמר דמיתה מקום אפי׳ לא מיעבד מיהא ל״ל מיעבד דכרת מיהא מיתיב: **ומיתיב**